

تقارن در آفرینش

زیبایی‌های آشکار و پنهان فراوانی در نظام آفرینش وجود دارند که در زندگی مدرن و صنعتی امروز و دغدغه‌های روزمره‌ای که داریم، قادر به دیدن آنها نیستیم. یکی از این زیبایی‌های حیرت‌آور «تقارن» است. کمال و اوج تبلور تقارن را می‌توان در طبیعت یافت که چشمان ما را به جمال آفرینش و فکرمان را به خالق جهان هستی می‌گشاید. تقارن بشری صرفاً تقارن ساخته دست بشر و تقارن الهی از زمین تا آسمان است. تقارن بشری صرفاً چشم‌نواز است، اما تقارن الهی علاوه‌بر داشتن جنبه‌های زیباشناختی، روح‌نواز است.

چشم‌نوازش

تقارن در ریاضی

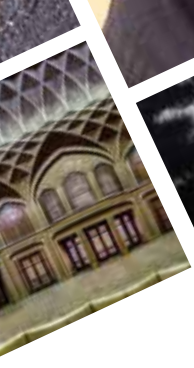
تقارن یکی از مهم‌ترین مفاهیم ریاضی است. وقتی چیزی در هر دو طرف یکسان باشد، متقارن است. اگر وسط یک شکل هندسی خط تقسیمی رسم کنید و هر دو طرف خط شکل یکسانی وجود داشته باشد، می‌گوییم این شکل متقارن است. کلمه تقارن یا «قرینسازی» برای ما از همان دوران کودکی شناسخته شده است. با نگاه کردن به آینه، نیمه‌های متقارن صورتمان را می‌بینیم.

تقارن شعاعی در ستاره دریایی
تقارن در جانوران که ویژگی‌های ساختار بدنی‌شان از آن‌ها را با مصدق زندگی‌شان سازگار می‌کند.

تقارن در معماری

رعایت تقارن یکی از اصول طراحی است که از زمان‌های قدیم در بسیاری از ساختمان‌ها و بناهای مذهبی به کار رفته است. اصل تقارن کامل‌ترین شکل تعادل است که علاوه بر جنبه‌های زیباشناختی، از لحاظ مقاومت و ایستایی هم مورد توجه طراحان و معماران بوده است. در معماری، منظورمان از تقارن هندسه ساختمان است؛ یعنی بنایی مشابه بنای دیگر در طرف دیگر محور تقارن ساخته می‌شود.

بنای تاج محل در هند
(جلوه‌ای از کاربرد تقارن محوری در معماری)

تقارن الهی

آیا تا به حال به بدن‌تان توجه کرده‌اید؟ دو چشم، دو گوش، دو پا، دو بازو، دو ابرو و در وسط صورت هم دهان و بینی. آیا متوجه این تقارن شده‌اید؟ آیا تا به حال دربارهٔ تقارن شعاعی و دوطرفه گل‌ها، تقارن آبیهای در برگ‌ها یا تقارن چرخشی در بازوان سازهٔ دریایی فکر کرده‌اید. تا به عظمت و شگفتی آفرینش بی‌بهره؟ تقارن در آفرینش از روزگاران قدیم در خلق انواع آثار هنری و طراحی‌های معماری، به‌ویژه در طراحی معماری مکان‌های مذهبی، الهام‌بخش انسان‌ها بوده است.

انواع تقارن

تقارن معمولاً به سه نوع تقسیم می‌شود:
۱. تقارن محوری: اگر وقتی شکلی را از روی یک خط نامی کنید هر دو طرف شکل روی هم منطبق شوند، می‌گوییم این شکل تقارن محوری دارد و هر دو نیمهٔ شکل قرینهٔ هم هستند.

۲. تقارن مرکزی: اگر وقتی شکلی را به اندازهٔ ۱۸۰ درجه حول یک نقطه بچرخانیم، شکل بر خودش منطبق شود، می‌گوییم تقارن مرکزی دارد.

۳. تقارن چرخشی: اگر شکلی را حول یک نقطه به اندازهٔ ۱۸۰ درجه یا کمتر یا بیشتر، و در جهت حرکت عقربه‌های ساعت بچرخانیم و شکل بر خودش منطبق شود، می‌گوییم تقارن چرخشی دارد.

جلوه‌هایی از تقارن‌های هندسی در دنیای گیاهان که گوشه‌هایی از شگفتی آفرینش را نشان می‌دهند.

مسجد نصیر الملک شیراز
 ► باغ دولت آباد یزد
 جلوه‌هایی از کاربرد تقارن هندسی در هنر معماری ایرانی - اسلامی

